

УДК 378.147:37.091.26

Юрійчук Н. Д.

ТЕСТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено актуальній проблемі тестування як форми контролю знань та вмінь студентів з української мови, оскільки воно набуває все більшого розповсюдження в навчальному процесі, має певні переваги над іншими формами перевірки, зокрема можливість охоплення великого обсягу матеріалу, об'єктивність оцінювання знань, умінь і навичок студентів, інтенсифікація навчального процесу, нескладність у проведенні, економія часу, необхідного для виконання тесту і його перевірки. У пропонованій статті розкрито зміст таких понять як «тест», «дидактичний тест», «педагогічний тест», «професійно зорієнтований педагогічний тест».

Ключові слова. Тест, тестування, контроль знань, українська мова, студент.

Постановка проблеми. Використання інноваційних технологій, перехід на тестовий контроль рівня підготовки, вимагають від студентів закладів вищої освіти швидкого засвоєння, самостійного опанування значної частини матеріалу, його узагальнення, з метою отримання ними глибоких знань та вмінь оперувати цими знаннями.

Тестування як одна з форм контролю знань і вмінь набуває все більшого розповсюдження в навчальному процесі та у сфері професійної педагогічної діяльності, оскільки має певні переваги над іншими формами перевірки, зокрема можливість охоплення великого обсягу матеріалу, об'єктивність оцінювання знань студентів, економія часу, необхідного для виконання тесту і його перевірки.

Аналіз останніх джерел. Проблема застосування тестів як засобу контролю засвоєння знань не нова в сучасній лінгводидактиці.

Вагомий внесок у розвиток тестування як форми контролю знань студентів вищих закладів освіти внесли вчені В. Божкова, С. Гончаренко, С. Мединська, С. Морозов, Л. Бурлачук, П. Клайн, І. Дичківська, В. Банкевич, М. Бернштейн, М. Брейгіна, Ж. Вітковська, М. Володін, В. Гордієнко, Г. Іванова, В. Кокота, Н. Красюк, О. Куніна, Л. Лисенко, О. Леонтев, О. Поляков, В. Рись, М. Розенкранц, Р. Сельг, І. Соттер та ін.

Однак проблема використання тестів як ефективного засобу контролю знань та вмінь студентів з української мови не була об'єктом спеціального вивчення. Це й зумовлює актуальність нашої розвідки.

Метою статті є аналіз наукових праць з лінгводидактики, узагальнення поглядів науковців на тлумачення поняття «тест», дослідження особливостей їх використання як засобу контролю знань та вмінь студентів з української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світовий педагогічний досвід. В Україні цей процес також набуває сил: розвиваються наші уявлення про технології проведення тестування у закладах вищої освіти, призначення та педагогічні можливості, форми тестів, їх підготовки та апробації, методи обробки результатів тестування.

Переважає більшість науковців трактують поняття «тест» як один із видів навчальних завдань, що використовуються для контролю знань. Однак зауважимо, що застосування тесту не обмежується лише формою контролю, тестування використовується і як форма засвоєння визначених аспектів змісту навчання.

У сучасній педагогіці й лінгводидактиці відсутня однозначність у тлумаченні поняття «тест». Класичним є визначення К. Інгенкампа: «тестування – це метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови чи результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та валідності вимірів, повинен пройти обробку й інтерпретацію та бути прийнятним для застосування в педагогічній практиці [3, с. 255]».

З психологічного погляду поняття «тест» науковці (Л. Бурлачук, С. Морозов [2], П. Клайн [4]) розглядають як стандартизоване, фіксоване й обмежене в часі випробування, призначене для встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних якостей.

У наукових розвідках, зустрічаються й поняття «педагогічний тест», «дидактичний тест», «професійно зорієнтований педагогічний тест».

Під педагогічним тестом розуміється система взаємопов'язаних предметним змістом завдань специфічної форми, розташованих за зростанням складності, що дозволяють оцінювати структуру і вимірювати рівень знань та інші характеристики особистості.

Дидактичний тест – це система завдань специфічної форми і певного змісту, яка дає змогу якісно оцінити структуру й виміряти рівень засвоєння знань та сформованості вмінь і навичок студентів з тієї чи іншої дисципліни.

Під професійно зорієнтованим педагогічним тестом розуміють, систему специфічних завдань певного змісту, з поступовим ускладненням з метою об'єктивної оцінки структури, рівня та якості підготовки студентів до професійної діяльності [5, с. 53].

Таким чином, під тестом слід розуміти сукупність завдань, зорієнтованих на визначення рівня засвоєння певних частин змісту навчання, при цьому завдання повинні надаватися послідовно за зростанням складності. Тест є методом визначення рівня підготовки студентів. Під час виконання тесту усі отримують завдання, знаходяться в однакових умовах і з чіткими критеріями оцінювання відповідей. Вважається, що такий підхід дозволяє встановити рівень знань і об'єктивно визначити рейтинг кожного студента.

До головних переваг використання тестового контролю знань студентів науковці виділяють [1, с. 113]:

- можливість застосування як засобу усіх видів контролю, а саме базового та початкового, поточного та тематичного, рубіжного та залікового, підсумкового та екзаменаційного, а також самоконтролю;

- можливість детальної перевірки рівня засвоєння кожного змістового модуля дисципліни;

- наявність чіткої однозначної відповіді, стандартне оцінювання на основі цінника;

- економія навчального часу при здійсненні поточного контролю знань та об'єктивність оцінювання результатів навчання;

- мінімізація емоційного впливу викладача на студента.

Окрім цього, традиційно до переваг тестування відносимо можливість здійснення контролю за особистою навчальною діяльністю кожного студента, систематичного проведення тестового контролю на всіх етапах процесу навчання, поєднання його з іншими традиційними формами педагогічного контролю, розробки тестових завдань залежно від рівня їх мовленнєвої компетенції тощо.

Від правильної організації контролю знань студентів залежить якість навчання. Під час проведення контролю необхідно керуватися наступними правилами [3, с. 2]:

- контроль повинен носити регулярний характер;

- повинен охоплювати максимальну кількість студентів за одиницю часу;

- об'єм контрольованого матеріалу повинен бути невеликим, але достатньо репрезентативним, щоб по ступеню його засвоєння (незасвоєння), володіння (неволодіння) ним студентів можна було зробити висновки, чи здобули вони необхідні навички і уміння;

- при проведенні контролю слід виходити від конкретних задач заняття.

Передбачено декілька видів тестового контролю знань.

Поточний, що проводиться на семінарських, лабораторних, практичних заняттях, з метою перевірки рівня знань, умінь і навичок студентів.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання полягає у тому, щоб сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вживання педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання. Якщо поточний контроль проводимо лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю, від студентів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу.

Підсумковий контроль здійснюється на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні навчання або окремих його закінчених етапах. Цей контроль включає семестровий залік чи іспит, з охопленням усього переліку питань теоретичної, практичної та самостійної підготовки студентів.

Перевірка знань, умінь і навичок потребує попередньої підготовки студентів до такої форми контролю.

Існують певні вимоги до тестового контролю: надійність, ефективність, складність тощо.

Під надійністю контрольованого завдання розуміють ступінь точності, з якою може бути визначено наскільки можна довіряти результатам даного тесту.

Ефективним можна назвати тест, який краще, ніж інші тести, вимірює знання студентів потрібного рівня підготовки, із меншим числом завдань, якісніше, швидше, точніше.

Складність завдання тесту – це характеристика завдання тесту, що відображає статистичний рівень розв'язуваності в даній вибірці стандартизації. Показником складності тестового завдання є частка випробуваних вибірки, що розв'язали або не розв'язали дане завдання [4, с. 230].

Підбір завдань за показниками складності важливий для успішного використання тестів. Так, при підборі надто складних тестових завдань надійність тесту різко зменшується. Надто прості тестові завдання призведуть до одноманітності і неефективності.

Як бачимо, мета тестування полягає у визначенні якості результатів успішності. Варто зазначити, що всі вище названі критерії спрямовані на єдину загальну вимогу: тест повинен давати якнайточнішу інформацію про досліджуване явище.

Тестування може бути письмове або комп'ютерне. Письмове тестування не потребує багато аудиторного часу, економія якого викликана постійним зменшенням кількості годин на вивчення української мови. А кількість годин для самостійної роботи зростає, що потребує контролю цієї роботи.

Найбільш ефективним та оперативним видом, є проведення комп'ютерного тестування, яке набуває все більшого поширення в навчальному процесі, завдяки автоматизації отримання результатів та певним додатковим умовам проведення тестового контролю, а саме: можливістю миттєво отримувати оцінку, звернутися до тестування самостійно без присутності викладача, переглянути результати відповідей для отримання інформації про їх правильність чи помилковість з метою їх подальшого усунення, встановлення граничного часу на виконання кожного завдання тощо.

Комп'ютерне тестування має переваги, у тому, що дозволяє в найкоротший термін перевірити знання великої групи студентів; виявити прогалини при вивченні конкретного навчального матеріалу та використовувати отримані результати для управління ходом навчального процесу; звільнити викладача від рутинної роботи з контролю знань традиційними способами: перевірка різних письмових робіт, усні опитування на семінарах, іспитах, заліках та ін. Сучасний рівень інформаційних систем та технологій дозволяє створити такі програмні засоби, які можна використовувати для контролю знань студента з усіх предметів, що вивчаються протягом семестру.

Однак комп'ютерне тестування має суттєвий недолік: воно не охоплює всю варіативність тестування і не враховує індивідуальні психологічні особливості студентів, зокрема, темпераменту, розвитку аналітичного мислення, пам'яті й особливості уваги, а також градацію завдань за складністю під час випадкового добору тестів, тому не завжди надає студентам рівні умови для виконання завдань. Слід зазначити, що воно все ж дозволяє організувати навчальний процес таким чином, що основна увага під час навчання акцентується на самостійній роботі. У той же час комп'ютерне тестування повинне не замінити традиційні методи навчання і контролю знань, а виступати як їхнє істотне доповнення.

В цілому, тест не можна вважати ідеальною формою перевірки, оскільки, здатність тестів контролювати лише результати, а не пізнавальну діяльність загалом, можливість угадування правильної відповіді за умови повної відсутності знань з української мови, не завжди правильне встановлення однозначного причинно-наслідкового зв'язку між складеними тестами, знаннями й уміннями, що перевіряються і отриманими результатами тощо.

Висновки. Таким чином, тести – це ефективний засіб контролю знань та вмінь студентів з української мови, який дозволяє швидше зрозуміти, як краще працювати зі студентом, допомагає викладачу скоригувати курс навчання. Тестування доцільно застосовувати в поєднанні з іншими традиційними формами опитування.

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій питання ефективності використання тестів у навчальному процесі, як засобу контролю знань студентів, залишається актуальним та вимагає подальших досліджень.

Використані джерела

1. Божкова В. В. Тестування як форма контролю знань: переваги та недоліки. *Сучасні проблеми вищої освіти України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору: матеріали наук.-методичн. конф.* (Суми, 6-7 жовтня 2010). Суми, 2010. С. 113–115.
2. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. Питер Ком, 1999. 528 с.
3. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика [Пер. с нем.]. Москва, 1991. 525 с.
4. Клайн Пол. *Справочное руководство по конструированию тестов*. Пер. Е. П. Савченко. Москва, 1994. 283 с.
5. Онуфрієнко Н. Тестовий контроль знань студентів вищих педагогічних навчальних закладів URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/n125/n125p053056.pdf

**TESTS AS AN EFFECTIVE MEASURE
FOR CHECKING STUDENTS' KNOWLEDGE AND ABILITY
OF UKRAINIAN LANGUAGE**

The article is devoted to a very popular problem. Students' testing and ability of Ukrainian language. As a matter of fact, it is getting popular in studying processes, has advantages from plenty of others control tests. Separately the possibility of reaching a large amount of material, the objectivity of assessing the knowledge, skills and abilities of students, the simplicity in carrying out, saving time required for the test and its checking up.

Using of innovative technologies, the transition to test control of the level of training, requires from students of higher education institutions quick assimilation, self-mastering a large part of the material, its generalization, in order to get them deep knowledge and ability to operate with these knowledge.

Testing as one of the forms of control over knowledge and skills is becoming more widespread in the educational process and in the field of professional teaching, since it has certain advantages over other forms of verification, including the possibility of reaching a large amount of material.

Using of tests in the learning process has become a part of world pedagogical practice. In Ukraine, this process is also gaining momentum: our ideas about the appointment and pedagogical capabilities of tests, forms of tests, methods of processing the results of testing and their interpretation, the question of specification of tests, their preparation, testing, standardization, testing technology in higher education institutions develop.

Accordingly, the test should be understood as a set of tasks oriented to determine the level of assimilation of certain parts of the content of learning, with tasks to be provided consistently in the face of increasing complexity. The test is a method for determining the level of students' training. During the test, everyone receives tasks, are in the same conditions and with clear criteria for evaluating responses. It is believed that such an approach allows to establish a level of knowledge and objectively determine the rating of each student. In addition, traditionally, the benefits of testing include the ability to exercise control over the individual learning activities of each student, the systematic conduct of test control at all stages of the learning process, the combination of it with other traditional forms of pedagogical control, computerized testing, development of test tasks, depending on their level speech competence and so on.

In today's conditions of the development of information technology, the question of the effectiveness of using tests in the learning process, as a means of controlling the knowledge of students, remains relevant and requires further research.

Key words: testing, knowledge control, Ukrainian language, student.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2018 р.